

Řecko a periodizace jeho novodobých dějin

Konstantinos Tsivos – kostastsivos@seznam.cz

Témata prezentací

1. Úvod – Řecko a periodizace jeho novodobých dějin (20.9.)
2. Antická minulost Řecka a spor o kontinuitě řeckého národa (27.9.)
3. Řecká diaspora od antiky po dnešku (4.10.)
4. Řecká národně-osvobozenická revoluce a Češi (11.10.)
5. Makedonská otázka a soupeření balkánských nacionalismů (18.10.)
6. Maloasijská katastrofa, utečenecká otázka a meziválečné Řecko (25.10.)
7. Metaxasová diktatura – Řecko ve válce (1.11.)
8. Okupace a odboj (8.11.)
9. Občanská válka – příčiny, vývoj, aktéři, dopady (15.11.?)
10. Povalečné Řecko – Řecká politická emigrace (22.11.)
11. Kyperská otázka (29.11.)
12. Řecká krize (6. 12.)
13. Prezentace studentů (13. 12.)

Návrhy k vypracování prezentací – seminárních prací

- *Řecká národně-osvobozenecká revoluce a český tisk*
- *Makedonská otázka od konce 19. stol. dodnes*
- *Maloasijská katastrofa a její percepce v Československu*
- *Protifašistický odboj v Řecku*
- *Občanská válka – periodizace, aktéři, mezinárodní (československé) vměšování*
- *Trumanova doktrína - USA a povalečné Řecko*
- *Řečtí emigranti v ČSR*
- *Kyperská otázka a Československo*

Bibliografie

- Pavel Hradečný a kol.: Dějiny Řecka
- Ilona Švihlíková – K. Tsivos: Řecká tragédie
- K. Králová – K. Tsivos: Vyschly nám slzy...
- Jan Koura: Rozdělený ostrov
- Yannis Hamilakis: The nation and its ruins
- Iatrides – Wrigley: Greece at the Crossroads
- Jan Rychlík a kol: Balkánské národy ve 20. stol.

Země ostrovů, vysokých hor a nekonečných pláží...

- Rozloha Řecka (131 940 km²) ho řadí na 94. místo na světě a na 14. místo v Evropě.

- 19,07% jeho rozlohy připadá na ostrovy (celkem 2.500), z nichž jednoznačně dominantní roli hraje Kréta, 5. největší ostrov Středomoří.

- Délka řeckého pobřeží je 15 021 kilometrů, což představuje 37% délky pobřeží celé Evropy (11 000 kilometrů pobřeží však připadá na řecké ostrovy). V Řecku neexistuje ani jeden bod, který by byl od moře dál než 150 km.

Řecké obyvatelstvo

- Při sčítání lidu v roce 2011 mělo Řecko 10 787 690 obyvatel.
- Řecko trpí stejnými demografickými potížemi jako ostatní vyspělé země: počet dětí na jednu dospělou ženu v Řecku je na úrovni pouhých 1,28 (v celé EU 1,48).
- Průměrný věk i odhadovaná střední délka života se výrazně prodloužily: u mužů odhadována na 75,9 roku a u žen dokonce na 81,2 roku. Tato čísla z nejvyšších v Evropě.
- Dokládá to zdravý způsob řecké životosprávy.

Rozložení obyvatelstva - Athény

- 70% Řeků žije ve městech.
- 1,5 milionu Řeků žije na ostrovech
- Téměř každý druhý Řek žije v **Athénách**, které mají skoro 5 milionů obyvatel.
- **Hlavní město Řecka od r. 1833 (10 000 obyvatel)**
- **r. 1896 první novodobé Olympijské hry (120.000 obyvatel).**
- **r. 1922 Maloasijská katastrofa (400.000 obyvatel)**
- **r. 1949, konec války (1,4 mil. obyvatel)**
- **Thessaloniki (Soluň) 1,2 mil.**
- **Řecká diaspora: 4-5 milionů ve 180 zemích**

Řecká ortodoxní církev

- Sehrála velmi významnou roli v těžkých dobách útlaku Řecka, kdy sjednocovala obyvatelstvo a udržovala národní uvědomění Řeků.
- 95% řeckého obyvatelstva se hlásí k této církvi. V Řecku dále najdete muslimy, protestanty, katolíky a židy.
- Řecká ortodoxní církev je nezávislá a od r. 1850 její hlavou je metropolita athénský.
- V Řecku naleznete také malý mnišský stát Athos, který se nalézá na Chalkidiki a kam mají zakázaný vstup ženy.
- Ortodoxní náboženství nenásilnou formou proniká do všech oblastí společenského života.

Ελληνικά- řečtina: jazyk bez příbuzných...

- Řekové mají nejdelší písemné zaznamenání historických dějů, tzv. *lineární písmo B* – mykénské nápisy z 2. tisíciletí před n. l.
- Řecky byly napsány nejstarší památky evropské kultury: Homérovy eposy **Ilias** a **Odyssea**.
- V helénistickém období (3. stol. př.n.l. – 1 stol. n.l.) řečtina (koiné) se stane *angličtinou* své doby. Nejvýznamnější památkou tohoto období je **Nový zákon**.
- Problém dvojjazyčnosti (tzv. diglossie) trápí Řeky až do r. 1975
- Novořečtinou mluví cca 15 milionů lidí – oficiálním jazykem Řecka, Kypru a tím pádem i EU.

Otázka historické kontinuity

- Řecká *etnogeneze* se zakládá na myšlenku historické kontinuity od antického Řecka, přes Byzanc na současné Řecko.
- Hérodotos zdůvodňoval sounáležitost Hellénů na společnou krev (*genos*), jazyk, náboženství a zvyky (*ethos*).
- Dle Isokrata byl *Hellénem* každý, *kdo se podílel na řecké kultuře*.
- Horatius: *dobyté Řecko svou kulturou ovládlo surového vítěze*.
- Renaissance – humanismus – Filhelénství

Založení novořeckého státu...

- 1821 národně-osvobozenecká revoluce (*první občanské střety – též první půjčky ze zahraničí*)
- Od r. 1832 uznaná nezávislost Řecka – $\frac{3}{4}$ Řeků žili mimo hranice vlastního státu.
- Řecko závislé na Britanii, Francii, Rusko.
- Od r. 1833 do r. 1862 vládne Řecku bavorský princ Ota Wittelsbach (*bavarokracie*).
- Zrod velké myšlenky (*Megali idea*).

Řecko v první polovině 20. století

- 1912-1913 balkánské války
- 1915-1916 národní rozkol
- 1916-1918 vstup do I. svět. války na straně Dohody
- 1920-1922 řecko-turecká válka končí porážkou Řeků.
- Maloasijská katastrofa – vypálení Smyrny. Do Řecka přichází 1,3 mil. uprchlíků. V té době se jedná o historicky nejmasovější odsun obyvatelstva.

40. léta: dvě války, trojí okupace, odboj a dvě občanské války

Německo, Itálie a Bulharsko okupují a zbídačují Řecko.

Τριπλή κατοχή της Ελλάδας από τις Δυνάμεις του Άξονα (1941-1944)

Následky okupace: hladomorem a nemocí umírá 0,5 milionů Řeků, tj. 7% celkového obyvatelstva. Zničeno 1.700 vesnic, 1,2 milionů lidí bez domova, 60.000 řeckých židů umírá v koncentračních táborech. Řecko totálně vydrancované nacisty.

Následky občanské války

1. občanská válka: prosinec 1944- leden 1945. Britové a royalisté (i kolaboranti) proti levicové frontě EAM.

Končí porážkou levice – rozpoutání tzv. bílého teroru.

7.000 mrtvých – 30.000 rukojmí

2. občanská válka: 1946-1949

-50. 000 mrtvých z obou stran

-700.000 vnitřních uprchlíků

-100.000 levicových stoupců utíká do komunistických zemí – 12.000 do Československa

Řecko po válce: pod diktátem generálů a diktátorů

- Řecko v r. 1952 vstupuje do NATO a představuje strategického spojence západu.
- Politicky zůstává „limitovanou demokracií“ pod vedením autoritářských režimů, které mají podporu USA a západu.
- Významnou roli hraje tajná policie KYP a bezpečnostní složky.
- Společnost hluboce rozdělená na „národně smýšlející“ a na tzv. „zrádce“.
- 1967 – 1974 nastolení vojenské diktatury.

Řecko od r. 1974 do r. 2009

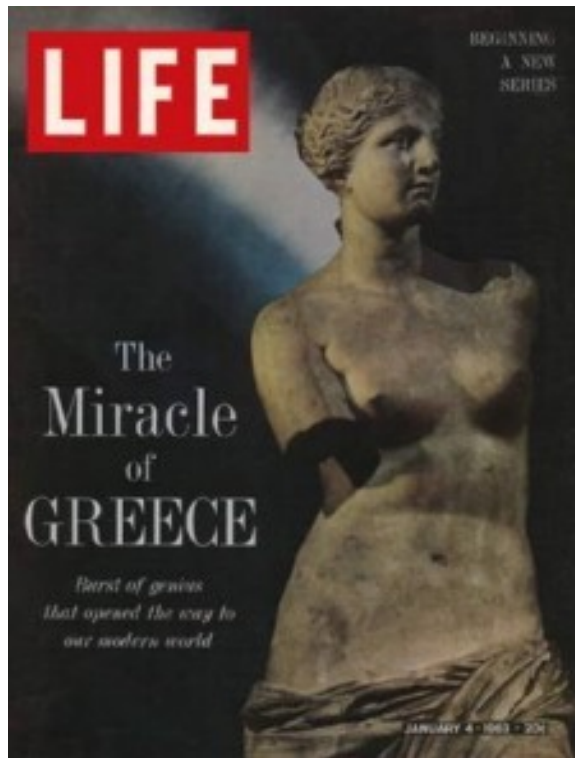
- červenec 1974: Vojenský puč řeckých diktátorů proti kyperskému prezidentovi vyvolá **tureckou invazi** na Kypr a následně pád vojenského režimu.
- listopad 1974: první demokratické volby. 70% proti návratu krále
- 1981: vstup Řecka do EHS
- 2002: vstup Řecka do Eurozóny
- 1974-2009: ve vládě se vystřídají celkem 5x dvě politické formace:

Konzervativní **Nová Demokracie**

Sociálně demokratická strana **PASOK**

Od „řeckého zázraku“ do dluhové kletby

Řecko pod novým politickým vedením

Alexis Tsipras ve svých čtyřiceti letech se stal nejmladším řeckým premiérem na období 2015-2019

Novým premiérem od 8.7. 2019 je Kyriakos Mitsotakis

Děkuji Vám za pozornost